

УДК 346.1

Бут кевич О.В., Храбров А.О.

ПРАВОВЕ РЕГУЛЮВАННЯ СПІЛЬНОЇ ГОСПОДАРСЬКОЇ ДІЯЛЬНОСТІ УЧАСНИКІВ ТЕХНОЛОГІЧНОГО ПАРКУ УКРАЇНИ

У статті аналізується чинне законодавство України щодо визначення особливостей здійснення спільної господарської діяльності учасниками технологічного парку України.

Ключові слова: господарська діяльність, технологічний парк, договір, державна реєстрація.

Однією з головних цілей державної інноваційної політики є створення соціально-економічних, організаційних і правових умов для ефективного відтворення, розвитку й використання науково-технічного потенціалу країни, забезпечення впровадження сучасних екологічно чистих, безпечних, енерго- та ресурсозберігаючих технологій, виробництва та реалізації нових видів конкурентоздатної продукції [1, ст. 3]. Одним з ефективних напрямків досягнення поставленої мети є створення і функціонування технологічних парків України.

Згідно ст.1 Закону України „Про спеціальний режим інноваційної діяльності технологічних парків" технологічним парком (технопарком) може визнаватись група юридичних осіб (далі - учасники технологічного парку), що діють відповідно до договору про спільну діяльність без створення юридичної особи та без об'єднання вкладів з метою створення організаційних засад виконання проектів технологічних парків з виробничого впровадження наукоємних розробок, високих технологій та забезпечення промислового випуску конкурентоспроможної на світовому ринку продукції. Отже учасники технологічного парку здійснюють спільну господарську діяльність на підставі договору про спільну діяльність без створення юридичної особи та без об'єднання вкладів.

Питання правового регулювання спільної господарської діяльності досліджувалися з цивільно-правової точки зору такими науковцями як: О.В. Дзера [2], А.С. Довгерт [2,4], В.В. Луць [3], С.Погуляєв[5] та ін. З господарсько-правової точки зору правове регулювання спільної господарської діяльності досліджувалося Н.Є. Косач в монографії „Правове регулювання спільної господарської діяльності" (2003 р.)^{*}, В.В. Резниковою в дисертації „Правове регулювання спільної господарської діяльності в Україні" (2006 р.)^{**}. Особливості здійснення спільного

^{*} Монографія присвячена переважно дослідженню еволюції поняття (спільне підприємство), перспективи зближення законодавства України з законодавством Європейського Союзу в сфері спільної господарської діяльності.

^{**} Одне з перших комплексних досліджень спільної господарської діяльності, її ознак та особливостей після прийняття 16 січня 2003 року Цивільного та Господарського кодексів України.

інвестування досліджувалися О.М. Вінник [6], О.Е. Сімсон [7] та ін. Але не приділено достатньої уваги дослідженню особливостей здійснення спільної діяльності учасниками технологічного парку.

Метою цієї статті є аналіз чинного законодавства України щодо визначення особливостей здійснення спільної господарської діяльності учасниками технологічної о парку України.

Господарський кодекс України від 16.01.2003 р. (далі - ГКУ) не приділяє великої уваги здійсненню спільної господарської діяльності, хоча в ч. 4 ст.128 ГК та ч.4 ст.176 ГК встановлюється, що суб'єкти господарювання мають право разом здійснювати господарську діяльність для досягнення спільної мети, без утворення єдиного суб'єкта господарювання, на умовах, визначених договором про спільну діяльність. Крім того, ч.2 ст.353 ГК допускає здійснення страхування, перестраховування та фінансової діяльності, пов'язаної з формуванням, розміщенням страхових резервів та управлінням ними у вигляді надання послуг для інших страховиків за договорами про спільну діяльність. Глава 77 Цивільного кодексу України від 16.01.2003 р. (далі - ЦКУ) не враховує специфіки здійснення та припинення спільної господарської діяльності та господарського договору. Особливості здійснення спільної господарської діяльності учасниками технологічного парку регулюються нормами Закону України „Про спеціальний режим інноваційної діяльності технологічних парків”, який вказує, що учасники технологічного парку здійснюють спільну господарську діяльність на підставі договору про спільну діяльність без створення юридичної особи та без об'єднання вкладів.

Договір про спільну діяльність без створення юридичної особи та без об'єднання вкладів учасників технологічного парку (далі - договір) - договір між юридичними особами - учасниками технологічного парку, що містить відомості про склад учасників технологічного парку, їх права та обов'язки, пріоритетні напрями діяльності технологічного парку, органи управління і керівний орган технологічного парку, їх повноваження та порядок прийняття ними рішень, порядок фінансування діяльності органів управління і керівного органу, порядок прийняття нових учасників технологічного парку та виключення з числа учасників технологічного парку, порядок ліквідації технологічного парку (припинення дії договору) [8, ст. 1].

Проаналізувавши норми чинного законодавства України можна визначити наступні особливості зазначеного договору про спільну діяльність:

1. Такий договір укладається з метою створення організаційних засад виконання проектів технологічних парків з виробничого впровадження наукоємних розробок, високих технологій та забезпечення промислового випуску конкурентоспроможної на світовому ринку продукції.

2. Сторонами зазначеного договору є тільки юридичні особи - суб'єкти наукової, науково-технічної, підприємницької діяльності, які після укладення договору мають назву учасники технологічного парку.

3. Такий договір укладається без створення юридичної особи та без об'єднання вкладів учасників, а тому відноситься до договорів про спільну діяльність в широкому розумінні [9, 10]*.

4. Особливістю цього договору є те, що тут не надається право виступати від імені всіх учасників в інтересах спільної справи кожному з учасників. А нормами закону закріплюється, що це буде здійснювати один з учасників, який буде називатися керівний орган технологічного парку.

Так, наприклад, учасники Технопарку „Інститут електрозварювання імені Є.О. Пагона" (м.Київ) покладають функції виконавчої дирекції Технопарку на Товариство з обмеженою відповідальністю „Технопарк ІЕЗ ім. Є. О. Патона" (далі - ТОВ ТП) і делегують йому права, обов'язки і повноваження щодо проведення господарської та іншої діяльності Технопарку, доручають йому виступати від імені Технопарку, здійснюючи всі необхідні правові, господарські та інші дії [11].

Керівний орган від імені учасників технопарку відкриває спеціальний рахунок технологічного парку, крім того на нього покладені функції поточного керівництва діяльністю технологічного парку, у тому числі щодо оформлення проектів технологічного парку, використання в установленому законом порядку коштів спеціального рахунку технологічного парку, контролю за використанням коштів спеціальних рахунків учасників технологічного парку, перевірки та підготовки пропозицій щодо внесення змін або припинення виконання проектів технологічного парку, підготовки звітів про діяльність технологічного парку, представлення інтересів учасників технологічного парку в органах державної влади та органах місцевого самоврядування, укладання відповідно до законодавства договорів від імені технологічного парку, та інші функції відповідно до договору.

5. Однією з особливостей розглядаемого договору є обов'язковість визначення та закріплення в ньому органів управління, їх повноважень та порядок прийняття ними рішень. Чинним законодавством крім обов'язковості закріплення цих особливостей та необхідності створення органів управління технопарку не визначається на законодавчому рівні, які саме органи повинні створюватися і якими повноваженнями наділятися. Тому учасники технологічного парку самостійно визначають органи управління технологічного парку та наділяють їх повноваженнями згідно чинного законодавства України.

Так, наприклад Технологічний парк „Інститут електрозварювання ім. Є. О. Патона" очолює Президент, яким за посадою є директор ІЕЗ ім. Є. О. Патона. Оперативне управління Технопарком здійснює дирекція Технопарку в особі віце-президента Технопарку, що обирається науково-технічною Радою за поданням

* В юридичній літературі договори про спільну діяльність без поєднання вкладів учасників називають „договорами про спільну діяльність у широкому розумінні" (Цивільне право України.: Акад. курс: Підруч.: У двох томах/ За заг. ред. Я.М. Шевченко. - Т.2. Особлива частина. - К.: „Видавничий Дім „Ін Юре", 2003. - С.291; Авілов Г.Е. .Комментарий к главе 55 // гражданский кодекс Российской Федерации. -М., 1996. – Ч.2. - С.561.).

базової організації - ІЕЗ ім. Е. О. Патона та виконавчого директора Технопарку, яким за посадою є директор ТОВ ТП. Спільну науково-технічну діяльність Учасників координує науково-технічна Рада Технопарку, що є колегіальним дорадчим органом управління науково-технічного розвитку Технопарку. Очолює Раду Голова, яким за посадою є Президент Технопарку. Рада Технопарку приймає рекомендації з основних питань його діяльності та розвитку, входження нових • організацій до складу Технопарку і виходу з нього, готує рекомендації щодо використання централізованого фонду розвитку Технопарку, розглядає пропозиції про прийом для подальшої реєстрації проектів та інші питання. До складу Ради Технопарку входять спеціалісти та науковці - представники Учасників Технопарку, члени дирекції Технопарку, а також представники організацій, що співпрацюють з Технопарком, відповідальні працівники міністерств і відомств, НАНУ, вищих навчальних закладів, адміністрацій різних рівнів, склад яких визначається на засіданні Ради Технопарку та затверджується Президентом Технопарку. Для поточного керівництва роботою Ради і оперативного розгляду окремих питань Рада може створювати Бюро Ради і передавати йому частину своїх функцій. Керівником Бюро є Віце-президент Технопарку. Рада Технопарку збирається за необхідністю, але не менше ніж двічі на рік, і може приймати рішення, якщо на засіданні присутні не менше половини від його складу. Рішення вважаються прийнятими, якщо за них проголосували більше половини присутніх на засіданні. Допускається прийняття рішень методом опитування. У цьому випадку проект рішення розсилається Учасникам, що повинні на письмі повідомити свою думку. Рішення методом опитування вважається прийнятим, якщо за нього висловилися більшість членів Ради. Рекомендації Ради, в тому числі стосовно її персонального складу, затверджуються Президентом Технопарку, після чого вони є обов'язковими для виконання всіма його Учасниками за умов його згоди з ним. Перевірку та контроль за фінансовою діяльністю Технопарку здійснює Ревізійна комісія. Ревізійна комісія здійснює планові перевірки фінансової діяльності Технопарку за підсумками року і позапланові - за вимогою Ради Технопарку. Члени Ревізійної комісії у кількості трьох чоловік призначаються Радою Технопарку [12].

6. Результатом укладення договору про спільну діяльність без створення юридичної особи та без об'єднання вкладів учасників технологічного парку є виникнення інноваційної структури договірної типу, яка отримує статус технологічного парку України після його державної реєстрації Міністерством освіти і науки України (далі - МОН). Підставою для державної реєстрації технологічного парку є включення його до переліку технопарків, що наведений у преамбулі Закону України „Про спеціальний режим інноваційної діяльності технологічних парків” [8, ст. 4] та подання керівним органом технологічного парку пакету документів на реєстрацію.

Згідно Постанови Кабінету Міністрів України від 22 травня 1996 р. №549 „Про затвердження Положення про порядок створення і функціонування технопарків та інноваційних структур інших типів” та Постанови Кабінету Міністрів України від 29 листопада 2006 р. №1657 „ Про деякі питання організації діяльності

технологічних парків" керівний орган технологічного парку подає до МОН такі документи:

заява за затвердженою МОН формою;

проект діяльності та розвитку технологічного парку, підписаний керівником керівного органу парку, який прошивається, нумерується і засвідчується печаткою технологічного парку або його керівного органу. У проекті наводяться: мета, функціональне призначення та галузева спрямованість його діяльності; етапи розвитку із зазначенням часу їх здійснення; ступінь розвитку наукової і виробничої інфраструктури, можливості її подальшого удосконалення; результати аналізу ринків збуту продукції, в тому числі шляхом експорту, ринків сировини, витратних матеріалів, ресурсів для виробництва кінцевої продукції; відомості про рівень забезпеченості учасників технологічного парку кваліфікованими кадрами, прогнози обсяги, джерела та форма фінансування на кожному етапі розвитку парку, прогнози обсяги цільових субсидій для реалізації проектів парку та прогнози обсяги сплати податків і зборів (обов'язкових платежів); дані про економічні, науково-технічні, соціальні і бюджетні результати діяльності парку;

нотаріально засвідчені копії договору про спільну діяльність, свідоцтва про державну реєстрацію юридичних осіб (керівного органу технологічного парку) та установчих документів;

довідка органу державної податкової служби за місцем реєстрації парку як платника податків про стан розрахунків з бюджетами всіх рівнів.

МОН проводить перевірку документів і передає їх на розгляд Мінекономіки, Мінфіну, Мінпромполітики, Державної податкової адміністрації, Держмитслужби та у разі потреби інших центральних органів виконавчої влади, які готують та подають МОН висновки щодо реєстрації технологічного парку.

На підставі позитивних висновків МОН протягом 10 робочих днів з моменту їх надходження приймає рішення про державну реєстрацію технологічного парку, згідно з яким керівникові парку або його керівного органу (уповноваженій керівником особі) видається свідоцтво про державну реєстрацію технологічного парку [13, п. 5].

Важливе значення має з'ясування питання щодо безпосереднього функціонування технологічного парку як договірного об'єднання і досягнення мети для якої і укладався такий договір, а саме створення організаційних засад виконання інноваційних проектів технологічного парку. Безпосередньо виконання проекту можливо тільки після отримання свідоцтва про державну реєстрацію проекту технологічного парку, яке видається на строк реалізації проекту, але не більше як на п'ять років, і є підставою для запровадження спеціального режиму інноваційної діяльності та відкриття спеціальних рахунків технологічних парків, їх учасників [8, ч. 6 ст. 5].

Порядок реєстрації інноваційного проекту технологічного парку регулюється відповідним Порядком розгляду, експертизи та державної реєстрації проектів технологічних парків, затвердженим Постановою Кабінету Міністрів України від 17 грудня 1999 р. №2311.

Державна реєстрація проекту здійснюється Міністерством освіти і науки України за поданням Національної академії наук таких документів, підготовлених технологічним парком:

1) заява;

2) проект, підписаний керівниками керівного органу парку, учасника технологічного парку та/або спільного підприємства. Проект готується за формою, затвердженою МОН за погодженням з Мінекономіки, Мінфіном, Мінпромполітики, Державною податковою адміністрацією та Держмитслужбою. Проект прошивається, нумерується і засвідчується печатками технологічного парку та виконавців проекту;

3) нотаріально засвідчені копії установчих документів виконавців проекту;

4) копії договору про спільну діяльність, переліку пріоритетних напрямів діяльності технологічного парку, затвердженого МОН, декларацій з податку на прибуток виконавців проекту за останні два роки (поквартальне), засвідчені їх печатками • (якщо підприємство створено менш як два роки, за період його функціонування);

5) нотаріально засвідчена копія ліцензії на право займатися діяльністю, що передбачена у проекті;

6) баланс виконавців проекту за два останні роки (поквартальне), засвідчений їх печатками (якщо підприємство створено менш як два роки, за період його функціонування);

7) звіти про фінансові результати виконавців проекту за два останні роки (поквартальне), засвідчені їх печатками (якщо підприємство створено менш як два роки, за період його функціонування);

8) звіт про рух коштів виконавців проекту за попередній рік, засвідчений їх печатками;

9) звіт про власний капітал виконавців проекту за попередній рік, засвідчений їх печатками .

МОН реєструє зазначені документи, проводить перевірку відповідності документів визначеним вимогам, здійснює державну наукову та науково-технічну експертизу, передає їх на розгляд Мінекономіки, Мінфіну, Мінпромполітики, Державної податкової адміністрації та у разі потреби інших центральних органів виконавчої влади. Центральні органи виконавчої влади розглядають документи з урахуванням критеріїв, визначених МОН, і не пізніше ніж через 20 днів з моменту їх надходження подають МОН висновки щодо реєстрації проекту.

На підставі позитивних висновків МОН протягом 10 робочих днів з моменту їх надходження приймає рішення про державну реєстрацію проекту, згідно з яким вносить проект до державного реєстру, який ведеться у спеціальному журналі, і видає керівникові технологічного парку або його керівного органу свідоцтво про

* У разі невідповідності поданих Національною академією наук документів зазначеним вимогам, МОН повертає їх протягом п'яти робочих днів з моменту реєстрації Національній академії наук з обґрунтуванням причини.

державну реєстрацію проекту [14, П. 8]. Рішення про державну реєстрацію або відмову у реєстрації проекту МОН приймає у строк, який не може перевищувати 90 днів з дати реєстрації документів.

Цільові субсидії, передбачені Законом України „Про спеціальний режим інноваційної діяльності технологічних парків”, надаються технологічному парку та виконавцю проекту починаючи з дня державної реєстрації проекту та відкриття спеціального рахунка в територіальному органі Державного казначейства відповідно до його наказу від 2 грудня 2002 р. №221 для зарахування сум податку на прибуток підприємств, одержуваного виключно від реалізації проекту, за умови подання виконавцем проекту до органу державної податкової служби за його місцезнаходженням і до органу митного контролю нотаріально засвідченої копії свідоцтва про державну реєстрацію проекту, копії проекту та номенклатури ввезення.

Керівний орган технологічного парку протягом місяця після видачі свідоцтва про державну реєстрацію проекту відкриває в установленому Державним казначейством порядку спеціальні рахунки в його територіальних органах для зарахування сум податку на прибуток підприємств, одержуваного від реалізації проекту. При цьому, що стосується відкриття спеціального рахунку то тут є певні особливості, які стосуються того скільки проектів реалізують учасники технологічного парку та чи приймає участь в їх реалізації керівний орган. Так керівний орган, який не бере участь в реалізації проекту як учасник - відкриває один спеціальний рахунок, а якщо бере таку участь - додатково відкриває спеціальні рахунки за кількістю проектів. Також за кількістю проектів відкриваються спеціальні рахунки учасникам технологічного парку. Якщо проект реалізується кількома учасниками технологічного парку, кожен з них відкриває один спеціальний рахунок [15, П. 3].

На спеціальні рахунки керівного органу технологічного парку, учасників технологічного парку, що реалізують проекти, зараховується 50 відсотків суми податку. Решта 50 відсотків зараховується на спеціальний рахунок керівного органу технологічного парку [15, П. 4].

Взаємовідносини між учасниками і технопарком, а також між учасниками щодо виконання інноваційних та інвестиційних проектів та іншої діяльності визначаються додатковими договорами (угодами). Організації і підприємства набувають статус учасника технопарку після підписання ними договору, реєстрації у встановленому порядку та видачі їм свідоцтва учасника технопарку затвердженого зразка. Організації і підприємства, що входять до складу технопарку, зберігають за собою без будь-яких обмежень всі права юридичних осіб і діють у відповідності зі своїми статутами, договором про спільну діяльність та договорами про взаємодії та надання послуг [12].

Аналіз чинного законодавства України щодо здійснення спільної господарської діяльності учасниками технологічного парку дозволяє зробити висновок, що на сьогоднішній день така діяльність має ряд особливостей, які не врегульовані нормами Цивільного та Господарського кодексів України, окремі

особливості визначені Законом України „Про спеціальний режим інноваційної діяльності технологічних парків" та підзаконними нормативно-правовими актами.

Особливе значення для регулювання спільної господарської діяльності учасників технологічного парку має договір про спільну діяльність без створення юридичної особи та без об'єднання вкладів учасників технологічного парку. Визначення цього договору та перелік умов договору визначає Закон України „Про спеціальний режим інноваційної діяльності технологічних парків". Але такої правової регламентації недостатньо, оскільки договір про спільну діяльність без створення юридичної особи та без об'єднання вкладів учасників технологічного парку спрямований на створення інноваційної структури, яка називається технологічний парк. Представляє інтереси технологічного парку керівний орган, який здійснює поточне керівництво діяльністю технологічного парку, від імені учасників технопарку відкриває спеціальний рахунок технологічного парку, крім того на нього покладені функції представлення інтересів учасників технологічного парку в органах державної влади та органах місцевого самоврядування, укладання відповідно до законодавства договорів від імені технологічного парку, та інші функції відповідно до договору.

Враховуючи складний характер розглядаемого договору та його важливе значення щодо функціонування технологічних парків і безпосередньо реалізації інноваційної політики України вважаємо, що він потребує більш детальної правової регламентації шляхом затвердження Кабінетом Міністрів України Типового договору про спільну діяльність без створення юридичної особи та без об'єднання вкладів учасників технологічного парку.

Перелік використаних джерел та література:

1. Закон України від 4 липня 2002 року „Про інноваційну діяльність" // ВВРУ. - 2002. - №36. - Ст.266.
2. Дзера О.В., Довгерт А.С. Поняття та основні види зобов'язань за спільною діяльністю/ Зобов'язальне право: теорія і практика. Навч. посіб. для студентів юрид. вузів і фак. ун-в О.В.Дзера. Н.С.Кузнєцова, В.В.Луць та ін. / За ред. О.В.Дзери. К., 1998, — С. 757—758.
3. Луць В.В. Контракти у підприємницькій діяльності: Навч. посіб.—К. 1999. С. 265 266;
4. Довгерт А.С. Спільна діяльність/ Цивільне право: навч. посіб. для студентів юрид. вузів і фак. ун-тів / Підпригора О.А., Боброва Д.В., Воронова Л.К. та ін. За заг. ред. Підпригори О.А. та Бобрової Д.В. —К, 1996.—С. 287—288;
5. Погуляев С.Ю. Передача технологій в виде вклада в простое товарищество: Автореф. канд. юрид. наук: 12.00.03 / Нац.ун-твнутр.справМВСУкраїни Х., 2002. 19с.
6. Вінник О.М. Інвестиційне право: Навчальний посібник. К.: Юридична думка, 2005. — С. 468-508.
7. Сімсон О.Е. Інвестиційні та інноваційні правовідносини: Перспективи розвитку публічної та приватної сфер: Монографія.-К.:Ін Юре. – С.198-205.
8. Закон України від 16 липня 1999 року „Про спеціальний режим інноваційної діяльності технологічних парків" // ВВРУ. - 2006. - №22. - Ст. 182.
9. Цивільне право України.: Акад. курс: Підруч.: У двох томах/ За заг. ред. Я.М. Шевченко. - Т.2. Особлива частина. - К.: „Видавничий Дім „Ін Юре", 2003. - С.291.
10. Авилов Г.Е. .Комментарий к главе 55 // гражданский кодекс Российской Федерации. -М., 1996. - Ч.2. - С.561.
11. <http://www.tp.paton.kiev.ua/about/>
12. <http://www.tp.paton.kiev.ua/about/treaty.php>

13. Постанова Кабінету Міністрів України від 29 листопада 2006 р. №1657 „ Про деякі питання організації діяльності технологічних парків" II Офіційний вісник України. -2006. -№48. - С.3199.
14. Порядок розгляду, експертизи та державної реєстрації проектів технологічних парків, затв. Постановою Кабінету Міністрів України від 17 грудня 1999 р. №2311.// Офіційний вісник України. - 2000. - №51. - Ст.24.
15. Порядок зарахування сум податку на прибуток підприємств на спеціальні рахунки технологічного парку, його учасників та спільних підприємств, використання зазначених коштів і здійснення контролю за їх витрачанням, затв. Постановою Кабінету Міністрів України від 23 листопада 2006 р. N 1643.// Офіційний вісник України. - 2006 - №47. -Ст.3136.

Буткевич О.В., Храбров А.О. Правовое регулирование общей хозяйственной деятельности участников технологического парка Украины.

В статье анализируется действующее законодательство Украины по поводу определения особенностей совершения общей хозяйственной деятельности участниками технологического парка Украины.

Ключевые слова: хозяйственная деятельность, технологический парк, договор, государственная регистрация.

Butkevich O.V., Khrabrov A.O. The legal regulation of mutual economic activity by sharers of technological park in Ukraine.

The active legislation of Ukraine in connection with determination peculiarities of doing mutual economic activity by sharers of technological park in Ukraine is considered in this article by author.

Key words: economic activity, technological park, contract, state registration.

Надійшла до редакції 19.05.2008 р.